

סיכום הדף היומי

שקלא ופריא

בבא קמא מ

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמזה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

ור' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה סבר ונתן פדיון נפש כתיב.
ורבנן – אין, פדיון נפשו כתיב, מיהו כי שיימין בדניזק שיימין.
הפגישה של רב אחא עם רב נחמן

משבח ליה רבא לר"נ אודות בדרב אחא בר יעקב דאדם גדול הוא.
א"ל רב נחמן לכשיבא לידך רב אחא הביאהו לידי.
הגמרא מספרת את השאלות שרב שאלו:

כי אתא לגביה א"ל רב אחא בעי מינאי מילתא ?

בעא מיניה: שור של שני שותפין¹³⁵ כיצד משלמין כופר ?
לענין נזקים אין להסתפק, מכיוון שהתורה הקפידה על הנזק של הנזק, וברור שכל אחד משלם חצי נזק, אך לגבי כופר שהוא כפרה ישנו בספק .
להלן צדדי ספק:

אם תאמר משלם האי כופר, והאי כופר - כופר אחד אמר רחמנא, ולא שני כופרין.
אם תאמר האי חצי כופר, והאי חצי כופר: כופר שלם¹³⁶ אמר רחמנא, ולא חצי כופר .

אדיתיב וקא מעיין בה רב אחא חזר רב נחמן בשאלה נוספת:

א"ל תנן חייבי ערכין, ממשכנין אותן גזבר ההקדש, שמא ישהה אותם.

חייבי חטאות ואשמות, אין ממשכנין אותן מכיוון שהם לכפרה, ואין אדם מתעצל בה.
להלן ספק:

חייבי כופרין מאי ?

כיון דכפרה הוא כחטאת ואשם דמי, מחמר חמיר עילויה ולא בעי משכוניה,
או דלמא כיון דלחבריה הוא דבעי מיתבא ליה, ממונא הוא ולא לגבוה הוא, ולא חמיר עליה, ובעי משכוניה.

עוד סברה נוספת:

אי נמי, כיון דהוא לא חטא, וממוניה הוא דאזיק, לא חמיר מילתא עילויה, ובעי משכוניה.

רב אחא עונה לו:

א"ל שבקן אסתגר בקמייתא נאלמתי בראשונה, ובה אני כבר לא יודע לענות.

שור שהזיק ברשות השואל

ת"ר-

1) שאלו בחזקת תם ונמצא מועד והזיק ברשות השואל, בעלים משלמין חצי נזק, ושואל משלם חצי נזק, ששמירת שור תם קבל עליו, אך את חלק המועדות שבו, הבעלים משלמים מכיוון שלא הודיעוהו .

הועד בבית שואל, דהיינו שנגח ג' פעמים במשך ימי שאלתו, והחזירו לבעלים, בעלים משלמין חצי נזק, ושואל פטור מכלום.
(תירוץ) משום דא"ל

עתה הגמרא דנה על המקרה הראשון של הברייטא:

אמר מר שאלו בחזקת תם ונמצא מועד, בעלים משלמין חצי נזק, ושואל חצי נזק.

(קושיה) ואמאי? לימא שואל ליה למשאל תורא שאילי, אריא לא שאילי דהיינו שמירה יתירה לא קיבלתי עלי .

עד עתה, למדנו שתי ברייתות בדברי רב יעקב, ראשונה [1], שביאר רבא שמדובר בשור מועד בשמירה פחותה, ומשלם חצי נזק מצד תמותו. וברייטא שניה [2], מדובר גם בשור המועד לשלם חצי נזק מצד תמותו, ולא נחלקו רבי יהודה עם רבי יעקב. אמנם אבי' ביאר את הברייטא השנייה שכן נחלקו האם מעמדים אפוטרופוס לתם לגבות מגופו. וברייטא הראשונה מבאר אבי' שהוא במועד ולא שמר כלל ואזי משלם חצי נזק על הצד מועדות, אך לגבי צד תמות למדנו לעיל שאינו משלם. עתה הגמרא מחשבת את הסוגיא בכל זאת, ומקשה על שיטת רבה .

אמר ליה רב אחא בר אבבי לרבינא-

בשלמא לאביי דאמר פליגי שפיר – מעמיד את הברייטא הראשונה דווקא במועד, שבתם לא משלם כלל.

(קושיה) אלא לרבא דאמר לא פליגי ברייתא [2] – וסובר שמעמידים אפוטרופוס לגבות לתם מגופו:

אדמוקי לה במועד ברייתא [1], נוקמא בתם:

ישנם שתי שיטות לגבי תם באיזה רמת שמירת זקוק לשומרו, דהיינו: מעולה או פחותה. ולפי זה, העמיד רבה במקרה שפשע בשמירתו ולכן צריך לשלם.

לר"י - דעבד ליה שמירה פחותה ולא עבד ליה שמירה מעולה.

אי לר"א בן יעקב - דלא עביד ליה שמירה כלל.

דתניא ר"א בן יעקב אומר אחד תם ואחד מועד ששמרן שמירה פחותה פטורין. מה יתחדש אם רבא יבאר כך:

והא קמ"ל ר' יעקב דמעמידין להן אפוטרופין לתם לגבות מגופו – אבל אם מדובר במועד, א"א לדייק כך משום שיש מקום לטעות ולהבין שמשלם נזק שלם, אך בתם פטור לגמרי.

(תירוץ) א"ל הכי קאמר: חדא דאית ביה תרתי טעמא – ר"ל מכיוון שסובר שלא נחלקו רבי ורבי יעקב, לכך השמיע את דינו במועד ונלמד מזה שני דברים: שמועיל שמירה פחותה במועד אך לא בתם, ובנוסף שמעמידים אפוטרופוס לגבות תם מגופו .

להלן דברי רבינא, לבאר את שיטת רבה הברייטא [2] דלעיל באופן אחר, ושכן ישנו מחלוקת בין רבי יהודה ורבי יעקב, אך לענין אחר לגמרי מהברייטא [1].¹³⁴

ד. רבינא אמר רשות משנה איכא בינייהו כגון דהוא מועד ונתפקח החרש ונשתפה השוטה והגדיל הקטן:

ר"י סבר הרי הוא בחזקתו.

ר' יעקב סבר רשות משנה.

דיני כופר – שור שהרג אדם

ת"ר אפוטרופסים משלמין מן העלייה הנזק ואין משלמין כופר.

מאן תנא כופרא כפרה, ויתמי לאו בני כפרה נינהו ?

א. א"ר חסדא - ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא דתניא נתן פדיון נפשו:

רבנן: דמי ניזק.

ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה: דמי מזיק.

כך רצה לבאר מחלוקתם:

דרבנן סברי כופרא ממונא הוא.

ור' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה סבר כופרא כפרה.

ב. א"ר פפא לא, דכ"ע כופרא כפרה הוא- ולכן הברייטא קאי ככ"ע.

רבנן סברי בדניזק שיימין בגופו של נהרג, ובכך מתכפר מזיק.

ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה סבר בדמזיק שיימין.

עתה הוא מבאר כיצד כל אחד דרש את הפסוק לענין כופר:

דרבנן נאמרה שיתה למטה כופר 'כופר יושט עליו' ונאמרה שיתה למעלה דמי ולדות

לגבי אדם שנגח באשה והמית את ולדה .

מה להלן דמי ולדות בדניזק, אף כאן כופר בדניזק.

¹³⁴ כך ביארו התוספות רבנו פרץ והרשב"א.

¹³⁵ תוספות ד"ה שור של ב' שותפין. בשני שוורים של שנים לא מצי למיבעי דלר"י בן בתירא דאמר (סנהדרין דף עח.) בהכחו עשרה בני אדם זה אחר זה האחרון חייב ה"נ האחרון חייב ואי בבת אחת כולן פטורין ממיתה דכמיתת בעלים כך מיתת השור וכיון דפטורין ממיתה פטורין מכופר למ"ד לקמן אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר:

¹³⁶ תוספות ד"ה כופר שלם אמר רחמנא ולא חצי כופר. דוקא לענין כופר דכפרה היא דמסתמא כפרה שלימה צריכא אבל לענין התשלומין אמר לקמן במרובה (דף עא:) ה' בקר ואפילו ה'

שיקלא ופריא

בבא קמא מ

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמוה (סוטה כא:)

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

- א. **רב אמר כשר - אנוס הוא.** [בדף הבא הגמרא מביאה ברייתא כמותו].
ב. **ושמואל, פסול - שהרי נעבד בו עבירה.**

דבֿר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲדֹם כִּי־יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַיהוָה מִן־הַבְּהֵמָה מִן־הַבֶּקָר וּמִן־הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת־קָרְבָנְכֶם:

(קושיה) מיתיבי להלן כיצד הברייתא דורשת את הפסוק הנ"ל.

מן הבהמה מקצת בהמות ולא כולן, להוציא את הרובע ואת הנרבע ע"פ הבעלים או עד אחד, שלמרות שאינו נהרג, פסול לקרבן.

מן הבקר, להוציא את הנעבד שעשאו ע"ז והשתחוה לו.

מן הצאן, להוציא את המוקצה דהיינו שיחידו להקריב לע"ז.

ו מן הצאן, להוציא את הנוגח שהרג אדם ע"פ בעלים או על פי עד אחד, שאינו נהרג. הברייתא ממשיכה בדברי רבי שמעון, ששואל מדוע הוצרך הכתוב לכתוב רובע ונוגח, שהרי ישנם בשניהם עבירה וגם נסקלים בעדים:

**אמר רבי שמעון אם נאמר רובע, למה נאמר נוגח?
ואם נאמר נוגח, למה נאמר רובע?**

מפני שיש ברובע שאין בנוגח, ויש בנוגח שאין ברובע:
למטה הוא מפרט:

רובע, עשה בו אנוס כרצון – ר"ל הנרבע שהיה אנוס גם נסקל.

נוגח, לא עשה בו אנוס כרצון כתוב 'כי יגח' ולא כשיגחוהו.

נוגח, משלם כופר.

רובע, אינו משלם את הכופר.

לפיכך הוצרך לומר רובע, והוצרך לומר נוגח.

עתה הגמרא מדייקת מהברייתא שנוגח באנוס מותר להקריב, ומקשה לשמואל.

קתני מיהת: רובע עשה בו אנוס כרצון. נוגח לא עשה בו אנוס כרצון.

למאי הלכתא? לאו לקרבן?

(תירוץ) לא, לקטלא כלומר לענין לסקול את השור בעדים, לכן ה"א שאפילו במקרה שהרג ברצון כשר לקרבן, כיוון שהוא יותר קל לגבי סקילה.

הכי נמי מסתברא, ומוכרח לומר כן.

דאי אמרת לקרבן, נוגח לא עשה ^{הכתוב} **בו אנוס כרצון, לאו אנוס ידידיה כתיב, ולא רצון ידידיה כתיב?**
אלא לאו לקטלא.

רובע אינו משלם את הכופר

עכשיו הגמרא מנסה להבין כיצד רובע אינו משלם כופר, ויתבאר שני ביאורים בזה והנפק"מ ביניהם.

אמר מר נוגח משלם את הכופר, רובע אינו משלם את הכופר.
ה"ד?

אילימא דרבעה וקטלה, מה לי קטלה בקרנא, מה לי קטלה ברביעה בשניהם היה אמור להתחייב?

ואלא דרבעה ולא קטלה - האי דלא משלם כופר, משום דלא קטלה הוא?

[עד כאן דף מ עמוד ב]

(תירוץ)אמר רב הכא במאי עסקין שהכיר בו שהוא נגחן. אבל לא ידע שנגח כבר ג'

פעמים, ולכן משלם חצי נזק בלבד.

ונימא ליה תם שאילי, מועד לא שאילי

סוף סוף אי תם הוה, פלגא נזקא בעית שלומי, השתא נמי זיל שלים פלגא נזקא.

[עד כאן דף מ עמוד א]

ונימא ליה אי תם הוה משתלם מגופו ולא מהעלייה.

(תירוץ) משום דא"ל סוף סוף, את לאו תורא בעית שלומי לדידי !?

הגמרא ממשיכה להקשות מדוע השואל חייב לשלם חצי נזק. להבנת העניין: ישנה מחלוקת האם חצי נזק היינו מדין קנס או חיוב ממוני, אם זה קנס הבעלים יכולים להיפטר מחיובם כשהם מודים בו.

ונימא ליה אם תם הוה מודינא ומפטרינא,

ואפילו למ"ד פלגא נזקא ממונא -

נימא ליה אי תם הוא, הוה מעריקנא ליה לאגמא.

(מסקנה) אלא הכא במאי עסקין כגון דאקדים בי דינא ותפסיה.

עתה הגמרא מקשה לאידך גיסא, שתפטור המשאיל מתשלומים, כדלהלן:

אי הכי בעלים אמאי משלמים חצי נזק?

נימא ליה אתפסתיה לתוראי¹³⁷ **בידא מאן דלא מצינא לאשתעווי דינא בהדיה**
דהיינו הב"ד:

(תירוץ) משום דא"ל אי אהדרתיה ניהלך, לאו מינך הוו שקלי ליה!?

ונימא ליה אי אהדרתיה ניהליה, הוה מעריקנא¹³⁸ ליה לאגמא?

(תירוץ) משום דא"ל סוף סוף, לאו מעלייה הוו משתלמי!

הניחא היכא דאית ליה נכסי,

(קושיה) היכא דלית ליה נכסי מאי איכא למימר?

משום דא"ל כי היכא דמשתעבדנא לדידך, הכי נמי משתעבדנא להאיך¹³⁹ מדר'
נתן דתניא-

רבי נתן אומר מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנים לזה ת"ל ונתן לאשר אשם¹⁴⁰ לו ולא כתוב לאשר הלווהו.

2 הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום.

עכשיו, הגמרא מנסה להבין את הסיפא של הברייתא, ומקשה סתירה מהרישא לסיפא, ולבסוף מסיקה שלושה תירוצים, ואחד מהם שמשנתנו שנויה במחלוקת תנאים:

(קושיה) סיפא רשות משנה, כשחזר השור מועד לבעלים, חוזר להיות תם, ולכן משלם חצי נזק.

רישא רשות אינה משנה, דהיינו שמשלמים לניזק נזק שלם, ולא אומרים שכשנכנס בבית השואל נעשה תם?

א. **א"ר יוחנן -תברא מי ששנה זו לא שנה זו – מחלוקת תנאים.**

ב. **רבה - רישא וסיפא רשות אינה משנה.**

וסיפא היינו טעמא משום דא"ל לאו כל כמינך, ולאו שלך היה, דמייעדת ליה לתוראי ולא מהרת בו.

ג. **רב פפא – רישא וסיפא רשות משנה.**

ורישא היינו טעמא משום דכל מקום שהולך שם בעליו עליו.

[משנה] שור האצטדין אינו חייב מיתה.

נתבאר במשנה דינו של שור האצטדין, שלימדו אותו ליגח, שאם הרג אדם לא הורגים אותו. ועתה הגמרא דנה כיצד הדין לגבי מזבח והיינו האם כשר לקרבן, שבדרך כלל שור הנוגח אסור להקריבו.

איבעיא להו מהו לגבי מזבח?

¹³⁸ תוספות ד"ה הוה מעריקנא ליה לאגמא. **תימה מה טענה היא זו** א"כ היה עושה שלא כדין ובשלמא לרבי ישמעאל דאמר ב"ח יניחו יחא קצת דאיכא למימר דהוה אכלנא ליה התם או מזבינא ליה ולא הוה אלא כמזיק שעבדו של חבירו ופטור אבל לר"ע דאמר שותפין יניחו אי הוה מעריק היה גוזל לו שורו לניזק ועוד דב"ד ינדוהו אם לא ישלם אם יש לו ונ"ל שרוצה לומר מתוך דברים אלו שהייתי עושה היה ניזק מתפשר עמי בדבר מועט והיה מחול לי ונמצא שהפסדתי כל היתרון:

¹³⁷ תוספות ד"ה אי הכי בעלים אמאי משלמין ח"נ לימא ליה אתפסתיה לתוראי כו'. **וא"ת והרי הוא לא התפיסו בידיים** דהא קדים ב"ד ותפסוה והוא לא היה יודע שהוא מועד וי"ל דמיד כשנגח היה לו לחוש יותר שמא היה מועד דנהי דקודם נגיחה אין לו לחוש כ"כ לפי שאין הפסד מזומן דשמא לא יגח אבל לאחר שנגח מזומנין ב"ד לתפוסו והיה לו לחוש להזהר שלא יפול ביד בית דין: